

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково –
педагогічної роботи
Пантелеймонов А.В.

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Актуальні проблеми економічної теорії

спеціальність (напрямок) _____ 0305 економіка і підприємництво _____

спеціалізація _____ 8.03050101 магістр з економічної теорії _____

факультет _____ економічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Актуальні проблеми економічної теорії” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності «економічна теорія».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є поглиблене вивчення і творче осмислення напрямків розвитку економічної думки на сучасному етапі, систематизація економічних знань.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомлення студентів з сучасними підходами до розуміння логіки господарського розвитку;
- підвищення методологічної культури економічних досліджень;
- формування навичок студентів щодо системного застосування напрацювань сучасних економічних шкіл;
- отримання студентами досвіду давати оцінку сучасним соціально-економічним процесам в контексті останніх наукових досліджень;
- підготовка слухачів до самостійної роботи з сучасними науковими публікаціями і до дослідницької роботи по спеціальності.

1.3. Кількість кредитів – 5 кредитів ECTS

1.4. Загальна кількість годин – 150 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
5-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
-	год.
Самостійна робота	
102 год.	год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.5. Заплановані результати навчання

Після проходження курсу студенти повинні знати:

- основну проблематику досліджень в сучасній економічній думці;

- головні напрями і школи сучасної економічної теорії;
- наукові здобутки провідних представників сучасної економічної науки;
- місце і роль економічних ідей і пропозицій сучасної теорії в економічній політиці провідних країн Заходу.

А також, вміти:

- аналізувати конкретні економічні ситуації з позицій різних шкіл сучасної економічної думки;
- охарактеризувати основні течії сучасної економічної теорії та погляди її провідних представників;
- провести порівняльний аналіз окремих доктрин, шкіл, течій сучасної економічної науки
- розкрити науковий внесок окремих шкіл та їх провідних представників у сучасну економічну думку;
- показати реалізацію теоретичних висновків із досліджень сучасних вчених-економістів в економічній політиці провідних західних країн.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Стратегічні орієнтири сучасного розвитку економічної теорії

Тема 1. Економічна теорія та сучасність

Погляди на предмет і значення політичної економії сьогодні. Нова політична економія. Методологічний потенціал сучасної політичної економії. Критика «економічного» підходу до аналізу політичних процесів.

Тема 2. Трансформація соціально-економічних систем

Альтернативні підходи до аналізу політичного процесу. Політичні циклі і макроекономіка. Теорії колективного вибору (колективних дій). Альтернативні підходи до пояснення неефективності економічних і політичних процесів.

Тема 3. Нерівність, політична стабільність і економічне зростання

Соціально-економічно-політичні аспекти нерівності і політична стабільність. Розподільна політика і економічне зростання. Політика перерозподілу, класифікація програм перерозподілу. Наслідки оподаткування для фінансування трансфертів.

Тема 4. Формування інноваційного людського потенціалу

Людський потенціал інноваційної економіки. Посилення духовної мобільності людського потенціалу в умовах глобалізації. Трансформація соціального молодіжного потенціалу у контексті постіндустріалізму. Розвиток органічної єдності людини і довкілля в сучасній економічній теорії.

Тема 5. Стратегічні орієнтири розвитку економіки України

Європейський соціально-економічний реформізм і національні інтереси України. Конституційні основи національних економічних інтересів України. Політика національної безпеки і стратегічні орієнтири розвитку національної економіки.

Розділ 2. Нові інституціональні форми як об'єкт дослідження та інструментарій сучасної економічної теорії

Тема 6. Структурні трансформації у промисловому виробництві

Структурна трансформація промислового виробництва. Оцінка потенціалу та стану розвитку промисловості регіону як основа визначення пріоритетів структурної корекції. Переорієнтація інвестиційних потоків у промисловому виробництві регіону в процесі структуроутворення. Управління інноваційним процесом у промисловості регіону в контексті структурних перетворень. Інституційні реформи в промисловому виробництві регіону.

Тема 7. Організаційно-економічні механізми формування регіональних ринків послуг

Особливості регіональних ринків послуг. Організаційно-економічний механізм функціонування ринку послуг. Малий бізнес у сфері послуг регіону. Сучасні функціональні механізми регулювання соціально-економічного розвитку регіону. Кластерні моделі економічного розвитку регіону. Міжрегіональна кооперація в контексті досвіду і розширення Європейського Союзу. Взаємодія органів місцевої влади з бізнесом щодо забезпечення соціально-економічного розвитку регіону.

Тема 8. Організаційно-економічні форми інноваційного підприємництва

Малі підприємства і їх роль у створенні інноваційно-конкурентного середовища.

Венчурне підприємництво, його види та проблеми розвитку.

Корпоративні інноваційні підприємства та їх значення в сучасному процесі глобалізації світового ринку технологій.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Стратегічні орієнтири сучасного розвитку економічної теорії												
Тема 1. Економічна теорія та сучасність	20	4	2			14						
Тема 2. Трансформація соціально-економічних систем	18	4	2			12						
Тема 3. Нерівність, політична стабільність і економічне зростання	18	4	2			12						
Тема 4. Формування інноваційного людського потенціалу	18	4	2			12						
Тема 5. Стратегічні	20	4	2			14						

орієнтири розвитку економіки України												
Разом за розділом 1	94	20	10			64						
Розділ 2. Нові інституціональні форми як об'єкт дослідження та інструментарій сучасної економічної теорії												
Тема 6. Структурні трансформації у промисловому виробництві	18	4	2			12						
Тема 7. Організаційно-економічні механізми формування регіональних ринків послуг	18	4	2			12						
Тема 8. Організаційно-економічні форми інноваційного підприємництва	20	4	2			14						
Разом за розділом 2	56	12	6			38						
Усього годин	150	32	16			102						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологічний потенціал сучасної політичної економії	2
2	Предмет і місце транзитології в системі економічних наук	2
3	Соціально-економічно-політичні аспекти нерівності і політична стабільність	2
4	Людський потенціал інноваційної економіки	2
5	Європейський соціально-економічний реформізм і національні інтереси України	2
6	Структурна трансформація промислового виробництва	2
7	Сучасні функціональні механізми регулювання соціально-економічного розвитку	2
8	Корпоративні інноваційні підприємства та їх значення в сучасному процесі глобалізації світового ринку технологій	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Генезис сучасних економічних теорій. Предмет дисципліни	14
2	Роль держави в сучасній економіці; політичні інститути і політичні обмеження	12
3	Політика перерозподілу	12
4	Методологія економічної науки й сучасні моделі розвитку	12

	економічної теорії	
5	Теоретико-методологічні засади, структура та основні теорії сучасного інституціоналізму	14
6	Новітні тенденції в розвитку світової економічної думки	12
7	Альтернативні підходи до аналізу політичного процесу	12
8	Глобальна політична економія	14
	Разом	102

6. Індивідуальні завдання

1. Генезис сучасних економічних теорій. Предмет дисципліни
2. Роль держави в сучасній економіці; політичні інститути і політичні обмеження
3. Політика перерозподілу
4. Методологія економічної науки й сучасні моделі розвитку економічної теорії
5. Теоретико-методологічні засади, структура та основні теорії сучасного інституціоналізму
6. Новітні тенденції в розвитку світової економічної думки
7. Альтернативні підходи до аналізу політичного процесу
8. Глобальна політична економія
9. Політика перерозподілу: орієнтація на "широкі" та на "вузькі" інтереси
10. Альтернативні підходи до аналізу політичного процесу
11. Глобальна політична економія
12. Політична економія реформ і стратегія реформ
13. Інституції та демократична реформа
14. Бюрократія і процес реформ
15. Критика «економічного» підходу до аналізу політичних процесів

7. Методи контролю

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою та відповідно до Європейської системи залікових кредитів (ECTS). Підсумком курсу є залік.

Контроль та оцінювання за даною дисципліною включає поточний контроль знань, контроль за модульними роботами, залік

Поточний контроль знань (60 балів) складається з активної роботи студента під час семінарських занять, де оцінюються індивідуальні відповіді, участь в обговоренні ситуацій, доповіді на основі самостійного поглибленого вивчення питання з теми курсу; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; проведення поточного модульного контролю.

Підсумковий контроль знань здійснюється в кінці у формі заліку, який проводиться у письмовій формі з наступним обговоренням, оцінюється в 40 балів.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Залік	Сума	
Розділ 1				Розділ 2			Разом			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	40	100

8	8	8	6	8	6	8	8			

T1, T2 ... T8 – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Аузан А.А. Институциональное проектирование реформ: опыт и попытка прогнозирования. - М.: ГУ ВШЭ, 2007. — 24 с.
2. Бабицкий А.Ф. Социальные законы и теория экономических процессов настоящего и будущего. - К.: МАУП, 2005. – 496 с.
3. Білоцерківець В.В., Лященко А.В. Нова економіка: сутність та генеза. - Д.: Січ, 2007. – 221 с.
4. Гальчинський А.С. Політична неоекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань. – К. : Либідь, 2013. – 470 с.
5. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): Навч. посіб.. - К.: Академія, 2005. – 335 с.
6. Зайцев Ю.К., Савчук В.С. Сучасна політична економія: проблеми та інституціональне поле предмета і методології досліджень: навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2011. — 337 с.
7. Малган, Дж. Искусство государственной стратегии: Мобилизация власти и знания во имя всеобщего блага; пер. с англ. Ю. Каптуревского под науч. ред. Я. Охонько. – М.: Изд. Ин-та Гайдара, 2011. – 472 с.
8. Норгаард О. Економічні інституції та демократична реформа. Порівняльний аналіз посткомуністичних країн / О. Норгаард; пер. з англ. М. Коцуба та А. Галушки. – К.: Ніка-Центр, 2007. – 424 с.
9. Mueller D. Public Choice III. Cambridge University Press, 2003. - 790 p.
10. Persson, T., and G. Tabellini. Political Economics. Explaining Economic Policy. MIT Press, 2000. – 560 p.
11. Roland, G. Transition and Economics. Politics, Markets, and Firms. MIT Press, 2000. – 369 p.

Допоміжна література

1. Білоус В.С. Синергетика і самоорганізація в економічній діяльності: навч. посібник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. - К.: КНЕУ, 2007. – 371 с.
2. Бортіс Г. Інституції, поведінка та економічна теорія: внесок до класико-кейнсіанської політичної економії / Тамара Бардадим (пер.з англ.). - К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2007. – 560 с.

3. Геєць В. М., Гриценко А. А. Політекономічні й інституційні засади справедливості та усталеності соціально-економічного розвитку // Європейський вектор економічного розвитку. – 2012. – № 2(13). – С. 41-47.
4. Гибало Н. П. Институциональная структура как основа новой политической экономики и общего экономического пространства // Проблемы новой политической экономики. 2004. № 4 (24). – С. 25-41.
5. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование: монография / Д. Лукьяненко, В. Колесов, А. Колот, Я. Столярчук и др.; под научн. ред. профессоров Д. Лукьяненка, А. Поручника, В. Колесова. – К.: КНЭУ, 2013. – 740 с.
6. Гловели Г. Политэкономия в широком смысле: элементы институционализма и утопизма / Г. Гловели // Вопросы экономики. – 2010. – № 10. – С. 113-134.
7. Гриценко А.А. Політична економія: актуалізація проблематики, методологічний потенціал і сполученість з інституціоналізмом / А.А. Гриценко // Економічна теорія. – 2012. – № 1. – С. 5-20.
8. Деминг Э.У. Новая экономика / Т. Гуреш (пер. с англ.). - М.: Эксмо, 2008. – 198 с.
9. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / под ред. д-ра экон. наук А.А. Гриценко. – Х.: Форт, 2008. – 928 с.
10. Кушлин В. И. Траектория экономических трансформаций / В.И. Кушлин. – М.: ЗАО «Изд-во «Экономика», 2004. – 310 с.
11. Рубинштейн А.Я. Экономика общественных предпочтений. Структура и эволюция социального интереса: [монография] / РАН, Институт экономики. - [2-е изд., испр. и доп.]. - СПб.: Алетейя, 2008. – 559 с.
12. Чекмарев В. В. Политэкономические проблемы XXI века в контексте концепции системной трансформации // Проблемы новой политической экономики. – 2001. - №3. – С. 10–21.
13. Шамхалов Ф.И. Собственность и власть: [монография]. - М.: Экономика, 2007. – 412 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://etet.org.ua/> Журнал «Економічна теорія».
2. <http://eco-science.net/> Журнал «Актуальні проблеми економіки».
3. <http://vopoliteco.ucoz.com/> - Журнал «Вопросы политической экономики».
4. <http://hjournal.ru/journals/journal-of-institutional-studies.html> Журнал інституціональних досліджень.
5. <http://zadorozhnyi.name/zhurnal-sotsialnaya-ekonomika/> Журнал «Соціальна економіка».
6. <http://vphil.ru/> Журнал "Вопросы философии".
7. <http://jpart.oxfordjournals.org/> The Journal of Public Administration Research and Theory.
8. [http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/\(ISSN\)1467-9760](http://onlinelibrary.wiley.com/journal/10.1111/(ISSN)1467-9760) - Journal of Political Philosophy.